

В РОСІЇ ЛІБЕРАЛИ ВСІ, ХТО НЕ КАНІБАЛИ

У дитинстві я часто бачив у тодішньому Піонерському парку Києва скульптуру з білого мармуру «Сталін і Горький». Такі скульптури стирчали по всій Україні – в Одесі, Криму, Полтаві, та й не лише у великих містах. Імперія мітила загарбані території. В юності вперше почув формулу «Коли в Москві стрижуть нігті, в Україні рубають пальці» і неодноразово під час політичних судових процесів 1970-х пере-свідчувався в її точності...

5 грудня зазвичай згадуємо як день підписання сумнозвісного Будапештського меморандуму. Але я про інше. 5 грудня 1936 року Надзвичайний восьмий з'їзд рад затвердив «сталінську» конституцію – за одностайною (а якою ж ще?!) оцінкою радянської пропаганди, «найдемократичнішу» в світі.

Нагадаю, після 1936 року настав 1937, але в Україні маховик терору на той час було вже давно запущено. Радянська репресивна машина викривала одну по одній «ворожі організації», які сама ж і вигадувала, знищувала їхніх учасників, а по суті вбивала українську інтелігенцію та українське селянство. Під репресії потрапили:

1. Спілка визволення України (1930),
2. Спілка української молоді (1930),
3. Український національний центр (1931),
4. Союз Кубані та України (1929-1932),
5. Контрреволюційна шкідницька організація (1933),
6. Всеукраїнський есерівський центр (1933),

7. Українська військова організація (1933),
8. Український центр терористів-білогвардійців (1934),
9. Всеукраїнський боротьбистський центр (1934-1935),
10. Терористична група професора Зерова (1935),
11. Блок українських націоналістичних партій (1932-1936),
12. Троцькістсько-націоналістичний терористичний блок (1935),
13. Український троцькістський центр (1936),
14. Націоналістична фашистська організація України (1935-1937).

Повернімося, однак, до сталінської конституції. 60 років тому, 5 грудня 1965, в чергову річницю її ухвалення. вперше невеличка купка дисидентів зібралася біля пам'ятника Пушкіну під гаслом «Поважайте власну конституцію». Тобто ту саму, сталінську, іншої на той час не було. Два цікаві моменти. По-перше, саме безособове, невідомо до кого звернене гасло, яке на випадок дискусії з міліціонером можна було витлумачити як заклик не до влади, а, скажімо, до комунальних служб. По-друге, вибір місця: Пушкін («Смірись, Кавказ, ідьот Єрмолов!») як, перепрошую за альянзи, «дзеркало російської демократії». Що ж, наступний після ухвалення сталінської конституції 1937 рік за вказівкою вождя проходив під знаком ушанування 200-річчя смерті поета. Тисячі людей розстрілювали паралельно з читанням його віршів на заводах, у навчальних закладах.

Тоді, 1965 року, і в наступні роки серед тих, хто приходили 5 грудня до пам'ятника Пушкіну, принаймні були Сахаров, Новодворська, Ковальов... Сьогодні їх немає. Людей їхнього штибу в Росії просто немає. Не вважати ж демократом (хоча дехто в Україні вважає), скажімо, Геннадія Гудкова, випускника школи контррозвідки та інституту КДБ, полковника ФСБ у відставці, а нині «опозиціонера» в екзилі. Або іншого «опозиціонера» в екзилі Аркадія Янковського, колишнього директора однієї з дочірніх структур нині підсанкційної «Альфа-Груп». І чи легше було б, якби імперіаліста Путіна на троні заступив імперіаліст Навальний?

Російські демократи могли б і сьогодні, через 60 років, прийти до того самого пам'ятника з тим самим гаслом. Тільки нема кому приходити. Справжньої опозиції в Росії немає і в ближчі 60 років не передбачається. А «опозиція» в екзилі виконує важливу самодержавницьку місію: явити наївному Заходу існування начебто «іншої» Росії. А водночас відволікти увагу від війни і, постоявши в обумовлений день в обумовленому місці пару годин, унаочнити існування «хороших» росіян і відтягти на себе грантові кошти, які могли б піти на справді корисні цілі. Але наївному ліберальному Заходу комфортно вірити в химери.

Сергій БОРЩЕВСЬКИЙ,
дипломат, письменник,
експерт Центру дослідження Росії